

Felony "document forgery " in fact , is considered as a common type of forgery amongst crimes against public security and comfort , which can have negative effects on the country' s public security and since advances in science and technology , has provided forgers with equipment and tools of modification and alterations of documents, it's essential to mutually take steps towards detection and identification of forged documents using scientific methods and equipment. In fact, by taking advantage of scientific methods and techniques for the investigation of crime or "police science " we could achieve correct and acceptable results with high reliability and the least error for the majority of the time.

Action of the police and the law Enforcement force of the Islamic republic of Iran in society could be effective in decreasing and preventing forgery felonies , as the title of the paper is suggesting it.

We first presented a brief definition of forgery and the fundamentals of preventing it and in the following named several motivations and factors that led to forging official documents by giving examples and briefly expressed methods of preventing automobile document forgery in the speech domain and conclusion section . although unless a society is saturated with science , knowledge , prosperity and freedom , we can't hope for its health and being free of social pollution as forgery is the product of poverty ,ignorance , and underdevelopment of nation.

سیاست جنایی ایران در پیشگیری از جعل اسناد خودرو با رویکرد انتظامی و ثبتی

محمدگلشنی^۱

سید منصور میرسعیدی^۲

حسین غلامی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

چکیده

بزه «جعل اسناد» در حقیقت به عنوان نوع رایج جرم جعل از جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی به شمار می آید، که می تواند بر امنیت عمومی کشور تأثیرات منفی بگذارد و از آنجا که پیشرفت علم و دانش، ابزارها و وسایل تغییر و تحریف در اسناد را در اختیار جاعلان اسناد قرار داده است، ضرورت دارد که متقابلاً با به کارگیری تجهیزات و روش های علمی، در جهت تشخیص و شناسایی اسناد مجعول گام برداشت. در واقع با استفاده از روش کشف علمی جرایم یا همان «پلیس علمی» می توان در تشخیص جعل اسناد در اکثر قریب به اتفاق موارد به نتایجی صحیح و قابل قبول با ضرب اطمینان بالا و کمترین خطا دست یافت.

اقدامات پلیس و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی در جامعه می تواند در پیشگیری و کاهش جرایم جعل اسناد موثر واقع گردد، چون عنوان مقاله پیشگیری از جعل اسناد اتومبیل با رویکرد انتظامی و ثبتی بوده. ابتدا تعریفی اختصاری از جعل سند و مبنای پیشگیری از آن ارائه نموده و در پی آن چندین انگیزه و عامل را که موجب جعل اسناد رسمی می شود با ذکر مثال برشمرده ایم و در دامنه سخن و نتیجه گیری نیز راه های پیشگیری از جعل اسناد رسمی خودرو را مختصر بیان نموده ایم. گرچه تا جامعه ای از علم و معرفت و رفاه

و آزادی فربه و اشباع نگردد نمی توان از آن جامعه امید سلامت و عدم آلودگی های اجتماعی را داشت زیرا جعل زائیده فقر و جهالت و رشد نیافتگی ملل می باشد.

کلمات کلیدی: پیشگیری، جعل، سند، پیشگیری انتظامی، پیشگیری ثبتی

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه علامه طباطبائی^۱

دکترای حقوق جزا و جرم شناس و استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی (نویسنده مسئول)^۲

دکترای حقوق جزا و جرم شناسی، استاد و عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی^۳

جعل یکی از مباحث بسیار مهم و پیچیده حقوق جزای اختصاصی است و بزهی است که در قانون ایران تعریفی از آن ارائه نشده است بلکه طی بیست ماده (ماده ۵۲۳ الی ۵۴۲) در فصل پنجم قانون تعزیرات و مجازات های باز دارنده مصوب سال ۱۳۷۵ و نیز قوانین دیگر، مصادیق و احکام راجع به آن بیان شده است و آنچه در ماده ۵۲۳ این قانون ذکر شده، مصادیقی از اشکال مادی جعل و تزویر است.

جعل در لغت به معنای "خلق کردن و دگرگون کردن" و تزویر به معنای "حیله و تقلب و خلاف واقع جلوه دادن چیزی" و در اصطلاح حقوقی، ساختن هر چیزی مثل سند به یکی از طرق پیش بینی شده در قانون بر خلاف حقیقت و به ضرر دیگری (انتظاری، ۱۳۹۱، ص ۱۷)

حقوقدانان تا حدودی توانسته اند به این مسأله پاسخ دهند و به ارائه تعریفی مناسب از این جرم بپردازند و چنانچه یکی از حقوقدانان کشورمان در این زمینه می نویسد: "جعل و تزویر عبارت است از قلب متقابله حقیقت به زیان دیگری به یکی از طرق مذکور در قانون در یک سند یا نوشته یا چیز دیگر" (گلدوزیان، ۱۳۸۶، ص ۶۴۱)

جعل اسناد در حقیقت بخشی از بزه جعل، با توجه به انواع مختلف آن است و از آنجا که این جرم به نظم و امنیت عمومی هر جامعه خدشه وارد می کند و از استحکام روابط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک کشور برخوردار است و اقتضاء دارد که روابط و تبادلات بین افراد جامعه، قابل اعتماد و در چهار چوب قانون و به دور از هرگونه خدعه و تزویر باشد و این امر منوط به آن است که نوشته ها و اسنادی که به منظور اهداف گوناگون بین آنها رد و بدل می شود، از صحت و اصالت لازم برخوردار باشد.

تعریف سند

به دو تعریف لغوی و مفهومی سند اشاره مختصری خواهیم داشت:

در ریشه یابی مفاهیم، درمی یابیم که سند چیست؟

در معنای لغوی سند را همان تکیه گاه، آنچه پشت به آن دهند (دهخدا ۱۳۷۷، ج ۹ ص ۱۳۷۸۵)

و یا هر چیزی که بتوان به آن استناد جست (علامه حائری، ۱۳۵۱ ص ۲۲ و ۲۳) و قابل اعتماد باشند، گویند (نفیسی، ۱۳۱۸ ج ۳ ص ۱۹۴۵، معین، ج ۲ ص ۱۹۲۹) تلقی می گردد.

در فرهنگ اداری، به طور کلی، سند حاصل خدمات و فعالیتی است که افراد و سازمانها ی مختلف به صورت نوشته یا اشکال مختلف دیگر با رعایت موازین و مقررات تهیه و تنظیم کرده اند و برای مراجعات بعدی نگه داشته اند (امیر شاهی، ۱۳۸۶، ص ۵)

یکی از مسئولین اسناد ملی در دوره خود تعریفی از سند را اینگونه ارائه داده است:

"سند هر گونه اطلاعاتی است که در دستگاه دولتی تولید یا به آن برسد و به طور دائمی در تصرف دولت باشد و از نظر قضایی، سیاسی، اجتماعی، هنری و تاریخی ارزش نگهداری داشته باشد. (روزنامه ایران ۱۸ اردیبهشت ۱۳۸۲)

تعریف سند از لحاظ حقوقی:

طبق تعریف قانون مدنی ماده ۱۲۸۴ سند چنین تعریف گردیده است: "سند عبارت است از هر نوشته ای که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد" در مجموع سند می بایست دو خصوصیت بارز داشته باشد تا اطلاق سند به آن ممکن باشد. یکی اینکه قابلیت استناد داشته باشد و دیگر اینکه محصول کار و اندیشه بشری باشد (دیانی، ۱۳۸۴ ص ۲۵)

باید توجه داشت برای اینکه نوشته ای سند محسوب شود، نیازی نیست از آن نوشته در دادگاه استفاده شود، بلکه باید آن نوشته قابلیت استناد داشته باشد.

برای مثال، شخصی به دیگری مبلغی وجه دستی می دهد و در مقابل از او رسید دریافت می دارد؛ این نوشته اگر به امضای طرف برسد، قابلیت استناد دارد و سند محسوب می شود. گر چه بین این دو نفر اختلافی حاصل نشود و نیازی به طرح در مراجع قضایی نیز نباشد و این رسید صرفاً برای یاد آوری اخذ شده باشد، در هر حال به عنوان سند تلقی می گردد.

در ماده ۱۲۸۷ سند رسمی را چنین تعریف می کند:

اسنادی که در اداره ثبت اسناد و املاک و یا دفاتر اسناد رسمی یا در نزد سایر مأمورین در حدود صلاحیت آنها بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشد رسمی است.

بنابراین ماده ۱۲۸۷ قانون مدنی سه نوع از اسناد را رسمی شناخته است.

۱- اسنادی که در ادارات ثبت اسناد و املاک ثبت شده است.

۲- اسنادی که در دفاتر اسناد رسمی ثبت شده باشد .

۳- اسنادی که نزد سایر مأمورین رسمی تنظیم شده باشد مانند شناسنامه ای که توسط مأمورین اداره ثبت احوال وفق مقررات صادر شده باشد، مشروط بر اینکه تنظیم کننده سند صلاحیت تنظیم آن را داشته باشد و سند را بر طبق مقررات قانونی تنظیم کرده باشد .

بنابر این اگر سند نزد سردفتری که منفصل شده است یا کارمندی که از خدمت بر کنار گردیده است یا نزد مأموری که صلاحیت آن را نداشته است تنظیم گردد آن سند به عنوان سند رسمی شناخته نمی شود .

و اگر مأمور دفتر املاک سند معامله یا سند سجلی صادر کند یا مأمور ثبت احوال گواهینامه رانندگی یا گذرنامه یا سند مالکیت صادر کند رسمیت و اعتبار ندارد.

همچنین اگر سندی نزد مأمورین ذیصلاح تنظیم گردد ولی مقررات قانونی در تنظیم آن رعایت نگردد آن سند رسمیت نخواهد داشت. هر سندی که رسمی نباشد و غیر از اسناد مذکور در ماده ۱۲۸۷ باشد بر مبنای قانون سند عادی تلقی می گردد در واقع سندی که فاقد شرایط سند رسمی باشد سند عادی است (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۸، ج ۲ صص ۱۵۵۴-۱۵۵۵)

جعل در لغت :

واژه جعل و تزویر از جمله واژه هایی هستند که در فرهنگ اسلامی نیز متداول و دارای سابقه دیرینه می باشند در قرآن واژه جعل و مشتقات آن بیش از سیصد و پنجاه مرتبه در آیات مختلف و به مفاهیم گوناگون آمده کما اینکه واژه تزویر و مشتقات آن نیز قریب به شش مرتبه در آن ذکر شده است

و در اصطلاح جعل چنین تعریف شده است:

" جعل سند یا سند سازی عبارت است از ساختن نوشته به خلاف واقع با سوءنیت به نحوی که قابل اضرار به غیر باشد خواه بصورت تقلبانه مادی از قبیل تغییر و تبدیل و یا تقلید از کلمات و ارقام و امضاء به انحاء مختلف به طوری که موجب نمایش خلاف واقع شود، خواه به تقلب معنوی و تزویر از قبیل تغییر ماهیت در موضوع نوشته در حین تنظیم و یا تصدیق به الزام و اقرار و ابراء اشخاص ذیمدخل بر خلاف واقع و به نحو اغفال و یا مسکوت گذاشتن بعض اظهارات و اعتراف و شرایط موثری که مورد قبول و توافق اشخاص ذیمدخل می باشد در حین تنظیم سند و یا به هر نحو دیگر امر غیر واقعی را وانمود کردن (سلیمان پور، ۱۳۹۳، ص ۲۱)

در قوانین بیشتر کشورها از جمله ایران، جرم جعل تعریف نشده و صرفاً به ذکر مصادیق، روشهای ارتکاب و مجازات مرتکب آن بسنده شده است.

برخی از حقوقدانان در تعریف جعل گفته اند: "جعل عبارت از قلب متقلبانه حقیقت در سند، نوشته یا چیز دیگر است، به قصد اضرار به غیر، به روشهای پیش بینی شده در قانون" (کوشا ۱۳۷۸ صص ۶-۵)

حقوقدانان دیگری نیز جعل را قلب متقلبانه حقیقت به زبان دیگری در سند، نوشته یا هر چیز دیگر، به یکی از طرق مذکور در قانون نامیده اند (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۸، ج ۲ ص ۱۵۵، حمید زاده اربابی ۱۳۸۸، صص ۲۰-۱۰)

دکتر حسین میر محمد صادقی جرم جعل را اینگونه تعریف می کند: "ساختن یا تغییر دادن آگاهانه نوشته یا سایر چیزهای مذکور در قانون به ضرر دیگری و به قصد جا زدن آنها به عنوان اصل." (میر محمد صادقی، ۱۳۸۳، ص ۲۴۷)

در ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات و مجازات های بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵ با آخرین اصلاحات ۱۳۹۶/۹/۲۲) قانونگذار بیان می دارد: جعل و تزویر عبارتند از ساختن نوشته یا سند یا ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیر رسمی، خراشیدن یا تراشیدن یا قلم بردن یا الحاق یا محو یا اثبات یا سیاه کردن یا تقدیم یا تأخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی یا الصاق نوشته به نوشته دیگر یا به کار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن و نظایر اینها به قصد تقلب.

باتوجه به تعاریف ارائه شده می توان گفت منظور از جعل سند، عبارت از "تغییر یا تحریف متقلبانه حقیقت در نوشته یا سند یا هر چیز دیگر، به قصد زیان رساندن به دیگری است" در اصطلاح حقوق، جعل راتزویر، وضع و جاعل را مزور و وضاع گویند. و جعل عبارت است از ساختن امری از روی قصد بر خلاف واقع، مانند جعل اسناد و ساختن سکه قلب، پس جعل سند، شعبه ای است از جعل و جعل خود، نوعی از غش است (جعفری لنگرودی ۱۳۸۸ ص ۵۶۶۲)

براین اساس بکارگیری هر نوع اسناد رسمی یا لازم الاجراء که بتوان در مقام دعوی یا دفاع بدان استناد کرد، آن هم به قصد تزویر، تقلب و غش در معامله، که دارای جنبه مادی و معنوی جرم باشد جعل و فرد فاعل آن را جاعل گویند.

با استناد به قانون در تبیین مصادیق جرم جعل می توان گفت که عبارتند از: ساختن یا تغییر آگاهانه نوشته یا سند، ساختن مهر یا امضاء اشخاص رسمی یا غیر رسمی، خراشیدن، تراشیدن، قلم بردن، الحاق، محو، اثبات، سیاه کردن یا دست بردن در تاریخ سند یا الصاق نوشته ای به نوشته دیگر یا بکار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحبش به قصد جا زدن آن به عنوان اصل برای استفاده خود یا دیگری، به ضرر غیر و به قصد تقلب.

انجام جعل در سند یا نوشته صرف نظر از مصادیق مختلف آن به دو طریق ممکن است صورت پذیرد یکی جعل مادی و دیگری جعل مفادی.

۱- جعل مادی:

جعل مادی آن است که پس از تنظیم نوشته یا سند یا چیز دیگر به وسیله عمل مادی و فیزیکی در آن نوشته یا سند یا چیز دیگر به طرق مذکور در قانون صورت گیرد و در این عمل از خود اثر مادی خارجی و محسوس باقی بگذارد به گونه ای که با مقایسه در تطابق آن با سند اصیل اصلاحاتی از نظر صورت و ظاهر یا کلمات و عبارات در آن ملاحظه گردد. (سالاری شهر بابکی، ۱۳۹۱، ص ۷۶)

جعل مادی در یک دسته بندی، شامل ساختن سند یا نوشته، ساختن مهر دیگری و ساختن امضاء دیگری.

دوم تغییر و تحریف نوشته یا سند از طریق شیوه های تراشیدن، خراشیدن، سیاه کردن، قلم بردن، الحاق، الصاق، امحاء، اثبات، تقدم و تأخر تاریخ سند می باشد

۲- جعل معنوی (مفادی)

سلیمان پور نیز جعل مفادی را اینگونه تعریف کرده است: "جعل معنوی، جعل بدوی یا انشایی است که در موقع انشاء سند واقع شده و مطلب خلاف واقع به جای مطلب مورد توافق نوشته میشود و به امضاء طرف می رسد (سلیمان پور، ۱۳۹۳، ص ۷۳)

جعل معنوی زبانی است که داری هیچ گونه علامت مادی و ظاهری نبوده، بلکه به طور کلی سند دستخوش تغییر و تقلب قرار گرفته باشد، به نحوی که این نوع جعل را میتوان به اشتباه ساده ای تشبیه کرد

ماده ۵۳۴ قانون مجازات اسلامی -تعزیرات بیان می کند: "هر یک از کارکنان ادارات دولتی و مراجع قضایی و مأمورین به خدمات عمومی که در تحریر نوشته ها و قراردادهای راجع به وظایفشان مرتکب جعل و تزویر شوند اعم از اینکه موضوع یا مضمون آن را تغییر دهند یا گفته و نوشته یکی از مقامات رسمی، مهر یا تقریرات یکی از طرفین را تحریف کنند یا امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل یا چیزی را که بدان اقرار نشده است اقرار شده جلوه دهند، علاوه بر مجازات اداری و جبران خسارت وارده به حبس از یک تا پنج سال یا شش تا سی میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد."

جعل در اسناد رسمی

جعل در سند رسمی از نظر قانونگذار به علت اعتماد عمومی که به این اسناد در جامعه وجود دارد از اهمیت بیشتری نسبت به اسناد عادی برخوردار و از این اسناد حمایت کیفری بیشتری شده است .

در قانون مدنی ملاک سند رسمی در ماده ۱۲۸۷ معین شده است و به عنوان تمییز اسناد رسمی از عادی مورد استفاده قرار می گیرد .

ماده ۱۰۰ قانون ثبت با بر شمردن شقوق شش گانه ، مصادیق جعل در اسناد رسمی را محسوب نموده است که عبارتند از :

۱- ثبت کردن مجعوله یا مزوره

۲- ثبت کردن سند بدون حضور اشخاصی که مطابق قانون باید حضور داشته باشند.

۳- ثبت کردن سند به اسم کسانی که آن را معامله نکرده اند.

۴- تاریخ سند یا ثبت سندی را مقدم یا موخر در دفتر ثبت تمایند.

۵- ثبت کردن اسناد انتقالی با علم به عدم مالکیت انتقال دهنده

۶- ثبت کردن سندی که به طور وضوح سندیت نداشته و یا از اعتبار افتاده است.

جعل در سند وسیله نقلیه :

امروزه بعد از مواد مخدر سرقت اتومبیل بیشترین درآمد را برای تبهکاران در کشورها دارد و پلیس بین المللی نیز خبر داده که تعداد بیشماری سرقت اتومبیل در اروپا به وسیله جعل اسناد و مدارک آنها صورت می گیرد.

به عنوان مثال سارقان اسناد و مدارک اتومبیل سواری گران قیمت بی ام و و به رنگ قهوه ای را با سرقت این اتومبیل فرسوده به دست می آورند و بعد همین مدارک را برای هم تیپ و هم رنگ همین ماشین سرقتی جعل و مورد استفاده قرار می دهند و با تغییر ممیزات وسیله نقلیه مدل بالای مسروقه ، آن را با همین اسناد

جعلی به فروش می رسانند و تنها راه پیشگیری آن است که اسناد و اوراق ماشین در درون ماشین نباشد که سارقان با سرقت خودرو به سادگی به اسناد و مدارک آن برای جعل دسترسی پیدا کنند.

یکی از انگیزه های افرادی که اتومبیل های فرسوده و تصادفی را می خرند استفاده از اسناد و مدارک آنها برای خودروهای مدل بالاست. راه پیشگیری از جعل اسناد خودروهای فرسوده نیز آن است که اولاً تا حد امکان این خورو ها قابل خرید و فروش نباشد .

ثانیاً به آگاهی های خرید اتومبیل های اسقاطی توجه شود که چه کسانی و به چه منظور می خرند گر چه متأسفانه خود دولت و شرکت های بیمه ای نیز مبادرت به خرید اتومبیل های تصادفی می نمایند .

در مقطع زمانی که سوخت در کشور ما سهمیه بندی گردد ، اکثر خودروها و موتور سیکلت ها بی که از رده خارج و اسقاط گردیده اند ، بعضی از مالکین با جعل مدارک آنها و ارائه به مراکز ذیربط اقدام به دریافت کارت سوخت می نمایند .

در کشور ما انگیزه خرید اتومبیل ها معمولاً برای موارد ذیل است: شبیه سازی ،فروش، اوراق کردن ، انتقام جویی ،ارتکاب جرائم سیاسی ،سرقت ،حمل قاچاق،کلاهبرداری، حمل مواد مخدر و...

پیشگیری:

پیشگیری از جرم یکی از راههایی است که بشر از قدیم الایام برای جلوگیری از جرم در نظر داشته است پیشگیری از بزهکاری با توجه به نگرش های گوناگونی که در میان جرم شناسی وجود دارد به دو صورت موسع و مضیق تعریف شده است.

پیشگیری از بزهکاری در معنای موسع ،شامل تدابیر و اقدامات کیفری و غیر کیفری می باشد.

اما پیشگیری در معنای مضیق فقط تدابیر و اقدامات غیر کیفری است .

رایج ترین طبقه بندی پیشگیری غیر کیفری عبارتند از : ۱-پیشگیری اجتماعی ۲-پیشگیری وضعی

"پیشگیری اجتماعی شامل آن دسته از تدابیر و اقداماتی است که مداخله در فرایند رشد افراد ،بهبود شرایط زندگی آنها و سالم سازی محیط اجتماعی و محیط طبیعی به دنبال حذف یا کاهش علل جرم زا و در نتیجه پیشگیری از بزه کاری است.(نیاز پور ، ۱۳۸۲ص ۱۲۷)

پیشگیری اجتماعی به دنبال همنو ساختن فرد با قواعد اجتماعی از رهگذر آموزش و پرورش است .متصدیان پیشگیری باید هر چه بیشتر افراد را از نظام کیفری بیرون ببرند.پیشگیری اجتماعی خود به دو نوع است:جامعه مدار و رشد مدار.پیشگیری وضعی :پیشگیری وضعی رویکردی است که بدون توجه به شخصیت مجرم ،تلاش برای اصلاح مجرم یا حذف تمایلات مجرمانه صرفاً به دنبال کاهش فرصتهای مجرمانه است.

هم اکنون پلیس علاوه بر انجام امور سنتی به عنوان نهادی اجتماعی در تعامل مستقیم با جامعه و شهروندان ،یکی از نهادهای حل مسأله نیز به شمار می آید .

بنابراین پلیس علاوه بر نقش ضابطیت که جنبه واکنشی دارد، نقش پیشگیرانه و کنشی نیز دارد. پلیس جامعه محور، امروزه در راستای تحقیق اصل محوری به دنبال رفع هر گونه دغدغه ای است که از سوی جامعه به عنوان معضل تلقی می شود. (مقیم، رفعتی اصل، ۱۳۸۹، ص ۹۶)

مبانی پیشگیری انتظامی:

پیشگیری انتظامی مبتنی بر قابلیت‌های پلیس در تحقق اهداف پیشگیری از جرم است، به عبارت دیگر مبانی پیشگیری انتظامی، اختیارات و توانایی های نیروی پلیس در پیشگیری از جرم در جامعه است.

با توجه به این که نیروی پلیس به لحاظ داشتن اختیارات و ابزار ویژه می تواند نقش به سزایی در کاهش نرخ جرایم - خواه پیش از وقوع جرم و خواه پس از وقوع آن - داشته باشد.

از آنجا که پیشگیری از جرم اصولاً مبتنی بر دو شیوه است، یکی پیشگیری کیفری و دیگری پیشگیری غیر کیفری. بررسی مبانی پیشگیری انتظامی مستلزم تبیین این مطلب است که پیشگیری انتظامی چگونه و تا چه میزان می تواند در جهت تحقق اهداف پیشگیری کیفری و غیر کیفری موثر باشد. افزون بر این تحقق اهداف پیشگیری کیفری و غیر کیفری توسط پلیس و در نهایت تحقق اهداف پیشگیری انتظامی منوط به تبیین و استفاده از رویکرد های جدید در نیروی پلیس است که بستر های لازم برای شکل گیری یک راهبرد مبتنی بر پیشگیری انتظامی را در نیروی پلیس فراهم سازد.

نیروی پلیس در کشورهای مختلف حسب اقتضاء وابسته به سازمانها و وزارتخانه هایی مانند: شهرداری، وزارت دادگستری، وزارت کشور و جاهای دیگر است، اما در ایران تحت عنوان "نیروی انتظامی" شناخته می شود و سازمانی است تحت تبعیت فرماندهی کل قوا و از طرفی وابسته به وزارت کشور است که طبق قانون استخدامی مربوط در زمره نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به شمار می رود اقدامات پلیس در جامعه در جهت پیشگیری و کاهش جرائم:

بند د ماده ۸ قانون نیروی انتظامی مصوب سال ۱۳۶۹ یکی از وظایفی که بر طبق قانون به عنوان ضابط قوه قضاییه به عهده نیروی انتظامی محول شده است پیشگیری از وقوع جرائم است.

نیروی انتظامی نیز در انجام این رسالت پلیس سازمان امنیتی - انتظامی است که در تمام کشورها از جمله وظیفه پیشگیری از جرایم را بر عهده دارد و نماینده عدالت کیفری است که با شهروندان در ارتباط می باشد به همین دلیل نوع برخورد پلیس با مردم در شکل گیری طرز تلقی صحیح یا اشتباه از نظام امنیت شهری واجد امنیت سیاسی است.

اعضای پلیس افراد آموزش دیده و ورزیده ای هستند که پیشگیری از جرائم را می نمایند، در مقام وظایف پلیس اقدامات زیر را انجام می دهند که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در پیشگیری از جرائم موثر است.

حمایت از بزه دیدگان بالقوه جرائم، ایجاد احساس امنیت عمومی از طریق حضور در سطح شهر و اماکنی که احتمال وقوع جرم در آن وجود دارد، دریافت گزارش هایی راجع به ارتکاب یا احتمال ارتکاب جرائم، حضور در صحنه های جرم یا محتمل بزهکاری، ارائه خدمات مشاوره ای، راهنمایی به شهروندان در زمینه پیشگیری از جرائم، ارائه برنامه ها و طرح های امن سازی محله ها و محیط های خاص شهری در مقابل مجرمان حرفه ای، ارائه پیشنهادات علمی و سازنده برای اصلاح ساختار جرم خیز و تصویب قوانین متناسب با مقامات ذیصلاح، تهیه آمار جرائم اعم از شروع به جرم، جرائم تام، عقیم و محال به تفکیک جرائم علیه اشخاص و امنیت.

پلیس (نیروی انتظامی) در ایران وظایف متعددی دارد و به بخش های مختلفی تقسیم می شود.

۱- پلیس امنیت ۲- پلیس مبارزه با مواد مخدر ۳- پلیس پیشگیری ۴- پلیس راهور ۵- معاونت نظام وظیفه ۶- معاونت صدور گذرنامه ۷- پلیس بزرگراه ۸- پلیس آگاهی ۹- پلیس حفاظت از شخصیتها ۱۰- اینتر پل (پلیس بین المللی که با پلیس سایر کشورها در جستجو و دستگیری متهمان بین المللی همکاری دارد) ۱۱- یگان حفاظت برای حفاظت از اماکن، بانکها و موسسات و آثار تاریخی ۱۲- جنگلبانی ۱۳- هنگ مرزی ۱۴- پلیس ساحلی ۱۵- یگان ضربت ۱۶- یگان رها سازی گروگان ۱۷- یگان ضد شورش ۱۸- گارد ویژه ۱۹- یگان واکنش سریع ۲۰- پلیس فتا

در رویکرد های جدید که در رابطه با پلیس مطرح شده است ، پلیس از ایفای نقش صرفا سرکوبگر و واکنشی خارج گردیده و در امر پیشگیری نیز حضور فعال و ثمر بخش دارد.

پیشگیری غیر کیفی که در مورد پلیس مطرح است اصولاً دو گونه است : ۱- پیشگیری وضعی ۲- پیشگیری اجتماعی .

۱- پیشگیری وضعی

پیشگیری وضعی از اشکال گوناگون پیشگیری می باشد و منظور از آن عبارت است از اقدامات پیشگیرانه معطوف به اوضاع و احوالی که جرائم ممکن است در آن وضع به وقوع بپیوندد یا به عبارتی پیشگیری شامل اقدامات غیر کیفی است که هدفشان مانع شدن و جلوگیری از به فعل در آمدن اندیشه مجرمانه با تغییر دادن اوضاع و احوالی است که یک سلسله جرائم مشابه در آن به وقوع پیوسته و یا ممکن است در آن اوضاع و احوال ارتکاب یابد . جامعه امروزی برای حل موثر جرائم و برقراری امنیت اجتماعی که حق مسلم هر شهروند ایرانی است ، چشم امید به سوی پلیس دوخته است.

یکی از جرائم علیه امنیت عمومی جرم جعل می باشد.

تفکر و راهبردهای پلیس نیز در حل معضل جرم و پیشگیری از وقوع آن با گذشت زمان سیر تکاملی به خود گرفته است . در گذشته مردم از پلیس این نارضایتی را داشتند که هدف اصلی آنان فقط دستگیری مجرمان از طریق گشت های سستی پلیس ، تحقیقات جنایی و تماس های مردم با مرکز فوریت های پلیس بوده است اما امروزه همچنین با پیدایش مسائل نو از جمله جرائم رانندگی و غیره، پلیس به محدودیتها و عدم کفایت این ابزار ها پی برده است و به استفاده از ابزار های نوین در پیشگیری از وقوع جرائم علاقه مند شده است . از جمله این ابزار های مدرن و جایگزین می توان به شناسایی نقاط جرم خیز از طریق فن آوری های نوین رایانه ای، گماشتن گشت های هدایت شده در نقاط جرم خیز ، گروه بندی نیروها ، GPS و GIS ، استفاده از گشت های پیاده و جامعه محور اشاره کرد.

تفاوت اقدامات جدید با گذشته در آن است که پلیس به جای واکنش در برابر جرائمی که به وقوع پیوسته سعی در پیش بینی و پیشگیری از وقوع آنها دارد.

با توجه به مواد ۲ و ۳ قانون نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹/۰۴/۲۷ نیروی انتظامی سازمانی است مسلح که در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور بوده و هدف از تشکیل آن استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و نگهبانی و پاسداری از دستاورد های انقلاب اسلامی در قلمرو کشور جمهوری اسلامی ایران است.

اقدامات پلیس در اکثر کشورها از طریق توجه به روشها و شگردهای پیشگیری وضعی صورت می گیرد به عنوان مثال پلیس از طریق نصب دوربین های مخفی ، هشدار دهنده، سد کردن خیابانها، تشدید قوانین و محدودیت های به کار گیری آلات و ادوات مجرمانه (مثل

سلاح)، کنترل شدید ورودی ها و خروجی ها و می کوشد مانع از بروز جرائم شود. همه این اقدامات با هدف بالا بردن هزینه جرم، کاهش دادن عواید جرم و تغییر انتخاب بزهکاران صورت می گیرد.

در پلیس انگلستان واحدی به نام واحد معماری پیشگیری وجود دارد و هدف و وظیفه آن نظارت و بازرسی بر طراحی ساختمانهایی است که سازندگان و طراحان آن داوطلبانه متمایل هستند معیار های پیشگیری از جرم را در بنای ساختمان رعایت کنند .

کارشناسان واحد معماری پیشگیری ضمن بازدید از ساختمانها، پیشنهادات لازم را به سازندگان می دهند تا با کمترین هزینه بیشترین نتایج را در بحث پیشگیرانه به دست آورند.

در پایان کار این ساختمانها یک برچسب ایمنی در برابر جرم می دهند که نشان مذکور روی ساختمان نصب می شود و طبیعتاً چنین ساختمانهایی از نظر مطلوبیت و در نتیجه قیمت بالاتری نزد خریداران برخوردار است. پس ملاحظه می شود نقش پلیس در امر پیشگیری از جرم در سطح جامعه روز به روز در حال افزایش است.

۲- پیشگیری اجتماعی

با توجه به کارکردهای اجتماعی متعددی که پلیس می تواند در پیشگیری از جرائم داشته باشد به برخی از مهمترین کارکردها در حوزه پیشگیری از جرم اشاره می شود:

۱- حضور مأموران پلیس به عنوان تعلیم دهنده در مراکز آموزشی

۲- ارائه اطلاعات به جامعه

۳- حمایت از بزه دیدگان

۴- ایفای نقش به عنوان مربی

۵- شرکت در مشارکتهای محلی پیشگیری از جرم

۶- مشارکت پلیس در عدالت ترمیمی و میانجی گری

در رویکردهای جدید که در رابطه با پلیس مطرح شده است پلیس از ایفای نقش صرفاً سرکوبگر و واکنشی خارج گردیده و در امر پیشگیری نیز فعال و ثمر بخش است.

طبق ماده ۲ قانون پیشگیری از وقوع جرم مصوب ۱۳۹۴/۶/۲۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام و در اجرای وظایف مندرج در ماده ۴ این قانون، شورای عالی پیشگیری مرکب از ۲۳ عضو تشکیل گردیده که فرماندهی نیروی انتظامی یکی از این اعضا است و این نشان دهنده این است که پلیس نقش به سزایی در پیشگیری از وقوع جرم دارد .

در ماده ۴ این قانون، مصوبات شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم صرفاً با توافق و امضاء سران سه قوه در چارچوب قوانین لازم الاجراء می باشد.

جعل مدارک هویتی

جهت اسناد اتومبیل و سایر اسناد، جعل شناسنامه ای یکی از جرائم مهم و حائز اهمیت در رابطه با این سند هویتی است و شکل های گوناگونی از جرائم مختلف در رابطه با شناسنامه وجود دارد که در نهایت مانند جعل آن در وقوع و ارتکاب جرائم از سوی مجرمین موثر و دخیل است.

۱- استفاده از شناسنامه مکرر

۲- اخذ شناسنامه المثنی با وجود داشتن شناسنامه

۳- مهر کردن غیر مجاز شناسنامه های معتبر

۴- استفاده از شناسنامه های دیگری به نام هویت خود

۵- استفاده افراد بیگانه از شناسنامه ایرانی

تکنولوژی های پیشرفته اسناد هویتی :

در حال حاضر انواع سند های هویتی به صورت دستی صادر شده و تمام مراحل ثبت نام، صدور و غیره به همان شیوه های سنتی و قدیمی انجام می شود که در این مسیر امکان جعل یا جابجایی مشخصات متقاضی یا سوء استفاده از مهر و تقلید از امضای مسئولین مربوطه دور از انتظار نخواهد بود و این خود یکی از زمینه های جعل در مراحل صدور سند می باشد.

علاوه بر آن، در حالیکه با پیشرفت علم و تکنولوژی، مکانیزم تولید مدارک شناسایی خدماتی تحول یافته و انواع کارتهای پلاستیکی و غیر کاغذی با کیفیت مرغوب عرضه شده است، اما انواع مدارک هویتی در کشور از جنس کاغذ و یا مقوا با پوشش پلاستیکی مقاوم و با کیفیت بسیار پایین در مقایسه با کارتهای سایر کشور های جهان، چاپ و به مردم تحویل می گردد که آن نیز امکان هرگونه جعل و یا تغییر محتوای این اسناد و یا ساختن سند مجعول را برای جاعلین فراهم می نماید.

لذا بازنگری در نحوه صدور و چاپ اسناد و ایجاد تغییر و تحول در جنس کاغذ، وضعیت تحریر، مهرها و غیره ضروری می باشد که در این راستا می توان از تکنولوژی و فن آوری پیشرفته امروزی استفاده کرد.

با پیشرفت تکنولوژی و ورود فن آوری های مدرن، انواع جرائم از جمله جعل و شیوه های گوناگون آن نیز تحول یافته و دچار تغییرات اساسی شده است.

جعل سند از سه عنصر اساسی، جاعل، سند آسیب پذیر و انگیزه ارتکاب جعل شکل گرفته و تحقق می یابد.

برای مبارزه با این جرم بایستی سعی شود که از به هم رسیدن این سه عنصر جلوگیری نموده و به تعبیری در صورتی که یکی از عناصر حذف گردد جعل نیز محقق نخواهد شد.

برای حذف سند آسیب پذیر، توجه به نظریات ارائه شده در مبارزه غیر کیفی وضعی نقش مهم و به سزایی دارد. در این مبارزه که به آن مبارزه فنی نیز می گویند فعالیت های متفاوتی مورد توجه قرار می گیرد. اقداماتی مانند دشوار ساختن ارتکاب جرم، افزایش خطر ارتکاب، کاهش جاذبه آماج ها، افزایش احساس شرم و گناه جزء این مبارزه مهم تلقی می شوند که در بحث دشوار ساختن ارتکاب جرم، می توان با ایجاد استحکام در اسناد، از سند که آماج جرم جعل محسوب می شود حمایت و حفاظت نمود. موضوع انگیزه جاعل از جعل سند که راس سوم مثلث را شامل می شود، نیاز به توجه و دقت نظر دارد. اگر بپذیریم هر سندی برای استفاده بعدی آن جعل می شود، لذا این نکته نیز به دور از واقعیت نخواهد بود که انگیزه جاعل همان بهره گیری از سند مجعول خواهد بود و وقتی جاعل به این موضوع واقف شود

که قادر نیست از سند جعل و غیر واقعی بهره برداری نماید، مطمئناً انگیزه ای برای اقدام به جعل نداشته و هدف خود را از طریق دیگری دنبال خواهد کرد.

برای حذف فرصت به کارگیری اسناد جعلی اقدامات گوناگونی می تواند مؤثر باشد، از آن جمله افزایش خطر ارتکاب جرم که با مراقبت های رسمی پلیس و ثبت الکترونیک اسناد بسیار مفید و راهگشا خواهد بود و چنانچه هماهنگی لازم بین ارگانها و ادارات ذیربط مثلاً بین پلیس و دفاتر اسناد رسمی به سهولت برقرار باشد. اصالت مدارک را مورد بررسی و ارزیابی دقیق قرار داده و خلأ و منغذهایی که در نبود این هماهنگی فرصت طلایی برای مرتکبین جرائم ایجاد می نماید، ترمیم گردد و این می طلبد که پلیس و سازمان ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی با یکدلی و رفع اختلاف نظرهای موجود بتوانند با شیوه های برخط از نحوه سلسله انتقالات مطلع و از جعل اسناد پیشگیری شود. درخصوص جعل اسناد اتومبیل پلیس با برچسب هولوگرام و استفاده از کاغذ مخصوص و بک گراند و سایر موارد بر روی شناسنامه مالکیت خودرو، ضریب امنیتی را بالا برده است و نیز برقراری سامانه برخط که دفاتر اسناد رسمی یا سایر مراجع ذیربط بتوانند سابقه و تاریخچه پلاک و سلسله انتقالات و احراز مالک و مالکین قبلی را به صورت برخط اعلام نمایند انگیزه های جعل اسناد اتومبیل:

به گوشه ای از انگیزه های جعل اسناد اتومبیل اشاره خواهد شد.

۱- جهل

باید بپذیریم که جهل و نا آگاهی نسبت به قانون در جامعه زیاد است خاصه اینکه عدم آشنایی به قانون در جامعه و حاشیه نشینی چشمگیرتر است اگر در شهرهای بزرگ پیشرفته جهل به قانون را انکار کنیم در جوامعی که روستایی و عشایری دور افتاده از ابزار و وسایل اطلاع رسانی محرومند قابل انکار نیست عده کمی از جامعه با تعریف جعل و مصادیق جعل و مجازات شدید این جرم آشنایی دارند شاید آن عده نیز خانواده حقوقدان کشور از قبیل اساتید، دانشجویان، وکلا و کارمندان و سایر گروه های اداری جامعه باشند.

اکثریت جامعه و توده مردم با جرائم فنی و تخصصی و آثار آن مثل جعل و خاصه جعل سند رسمی اطلاع ندارند لذا این نقیصه و خلأ اقتضاء می نماید که حکومت و نهادهای فرهنگی و مسئول جامعه در نشر قانون اطلاع رسانی جامعه و آگاهی دهی به مردم در خصوص جعل سند رسمی، سرمایه گذاری تا جامعه از این مرض پنهان نجات یابد و سلامتی خود را باز یابد گاهی اوقات اشخاص انگیزه جعل سند رسمی را دارند بدون اینکه هیچگونه قصد سوء یا کسب منفعت و دفع ضرری را در آنها مشاهده کنیم.

نظر به اینکه از عناصر تشکیل دهنده جعل عنصر متقلبانه بودن آن و سوء نیت است در اکثر جرایمی که در این حوزه مشاهده می شود این عنصر مفقود است و افراد نه تنها قصد متقلبانه و سوء نیت ندارند گاهی اوقات از روی خیر خواهی و کمک به دیگران مرتکب جعل می شوند.

در موردی که مالک اتومبیل فوت می کند و سند باید به نام یکی از ورثه انتقال یابد باز همین مشکل وجود دارد و بعضی ورثه خارج از کشورند و بعضی از ورثه در شهر دیگری مشغول هستند و فرصت حضور در دفتر خانه را ندارند و یا حتی تلفنی و یا از طریق ایمیل موافقت خود را اعلام می دارند و بنابر این به سایر دلایلی دیگر بعضی از ورثه بدون سوء نیت شناسنامه ورثه غایب را می آورند و با حضور در دفتر خانه قصد انتقال اتومبیل به احدی از ورثه را دارند و می خواهند به جای ورثه غایب سند انتقال را امضا کنند و با وجود ثبت آئی قصد دارند جای شخص غایب اثر انگشت بگذارند و انتقال سند را انجام دهند

در واقع جعل سند دو گونه است:

الف- جعل جاهلانه که در بالا توضیح دادیم و عناصر واقعی جعل از قبیل قصد متقلبانه و سوء نیت جهت قلب حقیقت در آن موجود نیست.

ب- جعل رندانه که با آگاهی کامل از عناصر جرم و سوء نیت و قصد متقلبانه است که جاعل با علم و عمد متوسل به جعل سند شده تا به منافی از این طریق دست یابد. (پیمانی، ۱۳۸۹، ص ۸۵)

۲- اضطرار

امروزه به دلیل قوانین و مقررات غیر کارشناسانه و منفعت گرا برای دولت، چنان هزینه ثبتی و مالیات ها و عوارض دولتی بالا رفته که مردم ناچارند برای انجام معاملات به اسناد عادی رو بیاورند و یا به اصطلاح روز (معاملات قولنامه ای) انجام دهند. چه انسان خردمندی تشخیص نمی دهد که سند رسمی بهتر از سند عادی و قولنامه ای است؟ لیکن دولت تنظیم سند رسمی را چنان دشوار و پر هزینه کرده که مردم برای معاملات خود ناچار به تنظیم سند عادی بدون هزینه و تشریفاتند و در صورتی که ناچار به ارائه سند رسمی شوند نیز به جهت سنگینی هزینه های ثبتی از قبیل حق الثبت، مالیات نقل و انتقال و حق التحریر و غیره بر اثر ناچاری و اضطرار و ضرورت مرتکب جعل میشوند. گاهی اوقات افراد یک خودرو را با سند عادی معامله کرده اند و چندین سال از معامله آنها گذشته و احساس نیاز به تنظیم سند رسمی نداشته

تا اینکه یک ضرورت و اضطرار دولتی مثل تعویض پلاک یا دریافت کارت سوخت و یا طرح های مشابه آن، نیاز به سند رسمی پیدا می نمایند و برای اجرای چنین طرح هایی نیاز به سند رسمی است تا تعویض پلاک انجام دهند و انتقال مالکیت در دفتر خانه انجام گردد و دارنده خودرو، سند رسمی می خواهد و دنبال مالکی میگردد که قبلاً به صورت عادی و قولنامه ای خودرو را از او خریداری نموده لکن مالک فوت شده و او از ورثه می خواهد سند را بنامش منتقل نمایند یا صاحب سند مهاجرت کرده و مجهول المکان است و دارنده خودرو ناگزیر است از جهت انتقال سند به دادگاه مراجعه و الزام به انتقال صاحب سند را از دادگاه درخواست می نماید که این خود دارای هزینه هایی می باشد و مدت ها به طول می انجامد و با طرح اجباری شدن وکیل دعاوی شخصی باید مبلغ زیادی به وکیل بدهد تا دعوی الزام به تنظیم سند رسمی را طرح نماید و در چنین مواقعی خریدار که نیاز به سند رسمی فوری برای دریافت کارت سوخت و غیره دارد آنچنان در موقعیت اضطرار قرار می گیرد که انگیزه جعل سند رسمی به ذهنش خطور می کند و با توسل به جااعلان حرفه ای این فن یک سند جعلی آماده کرده تا بتواند از مزایای کارت سوخت بهره مند شود و یا به یک سند رسمی نما دست یابد تا منظورش برآورده شود در حالیکه اگر تشریفات نقل و انتقال خودرو کم هزینه و آسان بود شخص اقدام به جعل سند رسمی نمی نمود.

۳-وضع مقررات نامتناسب و مالیات سنگین

انگیزه دیگری که انسانها را به طرف جعل اسناد خاصه در اسناد اتومبیل سوق می دهد وجود مقررات نامتناسب با عرف اجتماعی و اقتصادی جامعه و وضع مالیات های طاقت فرسا در عرف معاملات است.

جعل اسناد رسمی در اسناد قطعی منقول یا وکالت فروش اتومبیل ها خیلی زیاد شده به نحوی که بسیاری از پرونده ها در محاکم مربوط به جعل اسناد رسمی اتومبیل است.

تحقیقات انجام گرفته نشان می دهد جااعلین اسناد اتومبیل اکثر انگیزه خود را از جعل سند اتومبیل وجود هزینه های گزاف در دفتر خانه بیان می دارند که اکثر هزینه های پرداختی مربوط به حق الثبت و مالیات نقل و انتقال می باشد.

از یک طرف هزینه ها زیاد است و از طرف دیگر نیاز به یک سند رسمی جهت بهره برداری از مزایای قانونی آن را دارد ناچاراً برای فرار از پرداخت اینگونه مالیات ها و هزینه های سنگین متوسل به جعل سند رسمی و تهیه یک سند جعلی برای خودرو خود می افتد.

تنها راه پیشگیری از این گونه جعل های ناشی از مالیات های سنگین کاهش مالیات توسط دولت و کاهش حق الثبت توسط قوه قضائیه است که چرخ معاملات خودرو را روان کند. شهروندان بتوانند به سهولت خودرو خود را معامله و مشکلات خود را حل کنند، متأسفانه در سال ۱۳۹۹ سازمان ثبت حق الثبت معاملات خود را دو برابر نموده است که می طلبد نسبت به کاهش آن اقدام نماید و رعایت حال مردم را بنماید.

به خصوص اینکه گروه زیادی از جامعه شغل آنها خرید و فروش خودرو بوده و هزینه زندگی خود را از این راه به دست می آورند.

هزینه های گمرکی و مالیات نقل و انتقال آنها را چنان وضع کرده که برای آحاد جامعه کمر شکن است لذا اکثر سند های جعلی مربوط به کامیون های سنگین یا ماشین های خارجی می باشد که مردم قادر به تنظیم سند رسمی صحیح و قانونی به خاطر این حق الثبت و مالیات های سنگین و هزینه های گزاف برای خودرو خود نیستند.

۴-سرقت با انگیزه جعل سند رسمی:یکی از مواردی که در گذشته سرقت می شد اوراق بهادار مخصوص دفاتر اسناد رسمی بود که این اوراق یا سند مالکیت سفید از ادارات ثبت یا دفاتر اسناد رسمی سرقت میشد که با اجرای طرح کاداستر و اجرای ثبت آنی این گونه اوراق از بین رفته و امکان سرقت آن وجود ندارد زیرا جااعلان برای ارتکاب پروسه کامل جرم نیازمند است که ابزار و مواد اولیه جعل سند رسمی را در اختیار داشته باشند و چون ندارند اقدام به سرقت می کردند که امروزه با حذف کاغذ نیم برگی و یک برگی از دفاتر اسناد رسمی این موضوع جعل به حداقل رسیده است.

استفاده از سامانه های ثبت الکترونیک اسناد برای بررسی تشخیص اثر انگشت اشخاصی که جای دیگری اثر انگشت گذاشته اند نیز یکی از روش های تشخیص جعل بعد از بهره برداری از سامانه ثبت الکترونیک اسناد می باشد.

استعلام از دفتر خانه تنظیم کننده سند یا مراجعه به سایت سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وارد کردن شناسه و رمز تصدیق سند می توان از اصالت یا عدم اصالت سند اطلاع حاصل کرد.

پلیس با کنترل فرصتهای جرم با استفاده از مهارت ها و دانش خاص پلیسی نقش ارزنده ای در پیشگیری از جرائم از جمله جرم جعل دارد.

طراحی سامانه احراز اصالت پلاک خودرو مبتنی بر پروتکل های رمز نگاری در خصوص پلاک خودرو های در حال تردد و ترخیص خودروهای اورژانسی و تشخیص خودرو های سرقتی، یکی از راههای پیشگیری و کشف جرائم مربوط به جعل پلاک های خودرو ها می باشد.

در خصوص خودرو های اورژانسی، توسط دوربین تصویری از خودرو گرفته می شود و در پردازنده مرکزی تصویر اورژانسی بودن خود تشخیص داده می شود و به سیگنال چراغ راهنمایی و رانندگی ارسال می شود و مسیر خودرو اورژانسی سبز و سایر مسیرها قرمز می شود.

در روش دیگر در طول فرآیند ساخت خودرو ها یک برچسب رادیوشناسا در داخل خودروها جا نمایی می شود که توسط انسان غیر قابل مشاهده، حذف و دستکاری کردن است و هر برچسب رادیو شناسا دارای یک کد منحصر به فرد است هنگامی که قرائت کننده رادیو شناسا برچسب را می خواند آن را با لیست برچسب های رادیو شناسا سرقتی مقایسه می کند و در صورت تطابق پیامی به کنترل پلیس ارسال

می شود. (مرادی، محمدی، ۱۳۹۶ ص ۱۳)

بنابر این یک شماره یکتا در برچسب رادیو شناسا ذخیره شده است. وقتی خودرو سرقتی به چهارراه نزدیک می شود شماره خودرو از برچسب توسط قرائت کننده خوانده می شود و شماره خودرو به پایگاه داده مرکزی ارسال می شود، در پایگاه داده جستجو و مقایسه با لیست خودرو های سرقتی انجام می شود گزارش سرقتی بودن یا سرقتی نبودن خودرو به پردازنده مرکزی ارسال می شود و توسط پردازنده مرکزی سیگنال مناسب به چراغ راهنمایی و رانندگی ارسال می گردد و توسط پلیس راهنمایی و رانندگی خودرو سرقتی توقیف می گردد. در کشور ما این سامانه در پمپ بنزین ها نیز قابلیت نصب دارد و فرصت بیشتری جهت توقیف خودرو های سرقتی وجود دارد.

تعویض کردن، دستکاری کردن و مخدوش کردن پلاک خودروها و عدم احراز هویت واقعی خودروها امروزه به یکی از روش های سارقان، سودجویان و تروریست ها برای انجام اعمال غیر قانونی بدل شده است، و سارقان خودروها می توانند با دستکاری کردن یا تعویض پلاک های خودرو های مسروقه به راحتی یک خودرو مسروقه را با پلاک جعلی مورد استفاده قرار دهند.

نتایج نیز نشان می دهد که استفاده از شماره پلاک های غیر قانونی در برخی از کشور ها بیش از سی (۳۰) درصد است. (همان ص ۱۴)

جرائم مرتبط با تنظیم اسناد منقول (خودرو) در دفاتر اسناد رسمی :

۱- جعل شناسنامه متعاملین

در بعضی موارد با توجه به اینکه چندین بار منتقل شده و دسترسی به فروشنده اول نمی باشد و یا کلا فروشنده چندین سال قبل خودرو را فروخته و در حال حاضر دسترسی به او امکان پذیر نیست بعضاً پیش می آید که یک شناسنامه را با مشخصات فروشنده درست می کنند و فرد دیگری که عکس او در شناسنامه جعلی الصاق شده است به جای فروشنده اصلی به دفتر خانه جهت تنظیم سند مراجعه می کند، در این صورت با احراز هویت دقیق توسط سردفتر و چک کردن کلیه مشخصات شناسنامه با سامانه ثبت آنی از جمله شماره سریال شناسنامه می توان متوجه جعلی بودن شناسنامه و مانع از امضای فرد مراجعه کننده گردید.

۲- جعل اسناد مربوطه به خودرو :

گاهی اوقات به دلیل مفقود شدن و یا عدم تنظیم سند قطعی قبلی، سودجویان، مبادرت به تنظیم سند قطعی قبلی جعلی می نمایند که تشخیص آن اگر بر اساس سامانه ثبت آنی باشد بسیار راحت است و در صورتی که شماره شناسه و رمز تصدیق سند را وارد سامانه کنیم متن کامل اصل سند به سردفتر نشان داده می شود که سردفتر می تواند با چک کردن آن با سند موجود متوجه جعلی یا اصلی بودن سند شود.

اما اگر سند تنظیمی مربوط به قبل از سامانه ثبت آنی (۱۳۹۲/۰۶/۲۶) باشد در صورت شک سر دفتر به جعلی یا اصلی بودن سند می توان از دفتر خانه تنظیم کننده سند استعلام ، تا مفاد سند را با سند آن دفتر خانه کنترل نمایند و اصالت سند رادریافت نمایند.

۳- جعل تاییدیه های نقل و انتقال صادره از مرکز تعویض پلاک راهنمایی و رانندگی متأسفانه این نوع جعل در حال حاضر راحت ترین و شایع ترین جعل در بین سود جویان و دلالان است.

برای خودرویی که چندین بار تعویض پلاک شده و سند قطعی تنظیم نشده است تاییدیه جعلی درست می نمایند از نام اولین نفری که صاحب سند است به نام آخرین نفری که تعویض پلاک کرده است و

تشخیص آن بسیار سخت است ، چون فرم ها و فونت آن در نرم افزار word موجود می باشد و به راحتی قابل استفاده است.

در حال حاضر با سوءاستفاده های پیش آمده ، نیروی انتظامی در مراکز استانها اقدام به مهور نمودن تاییدیه به مهر برجسته نموده است که باز هم جعل آن کار سختی نیست و قابلیت سوءاستفاده را دارد اما بهترین راهکار این است که تاییدیه های نقل و انتقال مانند شناسنامه مالکیت دارای هولوگرام و بارکد باشد که غیر قابل جعل و تغییر است و تشخیص اصلی و جعلی بودن آن به راحتی امکان پذیر است.

۴- جعل سایر مدارک مربوط به خودرو:

علاوه بر اسناد قطعی خودرو ، شناسنامه مالکیت خودرو و تاییدیه های نقل و انتقال ، دفاتر اسناد رسمی باید بیمه نامه و عوارض خودرو را نیز جهت انتقال از متعاملین اخذ و رویت نمایند و دقت نمایند که بیمه نامه توسط اشخاص دستکاری و تاریخ آن جعل نگردیده باشد و یا بیمه مربوط به خودرو دیگری را با تغییر مشخصات ، شماره موتور و شاسی و... به جای خودرو مورد انتقال ارائه ندهند که در این خصوص تشخیص آن بسیار سخت است که می طلبد سامانه بیمه در دسترس دفاتر اسناد رسمی قرار گیرد و سر دفتر بتواند با سامانه بیمه مشخصات و تاریخ بیمه نامه را کنترل نماید تا از این نوع سود جویی جلوگیری کرده باشد.

۵- تبانی با دلالان خودرو

یکی دیگر از جرائمی که توسط شخص سردفتر یا کارکنان دفاتر اسناد رسمی انجام می شود تبانی کردن با دلالان و سود جویان است.

متأسفانه پیش آمده که سردفتر یا کارمند دفتر خانه با اخذ هزینه های اضافی مبادرت به اخذ امضاء و اثر انگشت فروشنده ای نموده است که اصلاً وجود نداشته و به دفتر خانه مراجعه ننموده است .

برای جلوگیری از این سوءاستفاده ها بهتر است سامانه ثبت آنی در بخش اخذ اثر انگشت دقیق تر و محتاطانه تر باشد ، حتی می شود دقت آن را به حدی بالا برد که اگر کسی اثر انگشت می گذارد و دارای کارت هوشمند ملی است با گذاشتن انگشت خود روی دستگاه نام و نام خانوادگی او برای سردفتر رویت شده اجازه اخذ اثر انگشت برای کسی غیر از خودش از سوی سامانه نداشته باشد.

نتیجه گیری

امروزه مدیران تلاش می نمایند طوری برنامه ریزی نمایند که امکان جعل و تقلب در اسناد وجود نداشته باشد که سامانه ثبت آنی (ثبت الکترونیک اسناد) یکی از این موارد به شمار می رود ، اصلاح قوانین و کوتاه کردن مسیر دادرسی توسط قانونگذار و مجریان و استفاده از اوراق غیر قابل جعل ، بکارگیری فن آوری نوین رقمی و بهره گیری از تجهیزات و امکاناتی که موجب افزایش سطح نظارت ها می شود و همکاری مردم با نیروی انتظامی و توجه به مبانی پیشگیری انتظامی و تفکر و راهبردهای پلیس در حل معضل جرم و پیشگیری از وقوع آن از جمله مواردی است که می توان از جعل اسناد جلوگیری کرد ، اگر همه ما بتوانیم طوری عمل نماییم که بر نفس خود مسلط باشیم و به قانون اهمیت داده و به آن عمل نماییم و برای حفظ منافع شخصی و گروهی ، یک رشته اصول اخلاقی و قانونی زیرپا نگذاریم ، وقوع جعل و اعمال خلاف قانون در جامعه به حد اقل خواهد رسید .

چندین برابر راههای قانونی موجود ، راه غیر قانونی برای دستیابی به درآمد نامشروع وجود دارد که اگر این راهها شناسایی و مسدود گردد جرم جعل اسناد خودرو نیز به حد اقل خواهد رسید. هم اکنون با برنامه ریزی و تلاش مسئولان ، این تفکر ایجاد شده است که به سمت استحکام اسناد ، ایجاد بانک های اطلاعاتی و نیز تعامل با سازمانها به پیش برویم ، ضمن این که در این راه قدمهای مثبتی نیز برداشته شده است .

جعل اسناد به دلیل نقشی که در ناکارآمدی و ممانعت از توسعه، برهم زدن نظم اخلاقی و از بین بردن مشروعیت روابط اجتماعی و اقتصادی دارد، می تواند کانون توجه سیاستگذاران و دولتمردان قرار گیرد و براین اساس لازم است از طریق شناسایی مراکز اصلی جعل، به شدت و با قاطعیت با آنان برخورد کرد.

پیشنهادات

- ۱- ارتباطات برخط بین نهادها و ارگانها و ایجاد بانکهای اطلاعاتی با انجام زیرساختهای لازم انجام گردد.
- ۲- جهت پیشگیری از جعل اسناد و مدارک خودرو، با ایجاد بانکهای اطلاعاتی و ارتباط برخط، تعامل سازنده بین مراکز راهنمایی و رانندگی و تعویض پلاک با ادارات و دفاتر اسناد رسمی برقرار گردد.
- ۳- تبادل اسناد بین سازمانها و موسسات داخلی و خارجی به صورت فناوری های رقمی انجام پذیرد تا امکان جعل اسناد و تخلفات دیگر از بین برود.
- ۴- پروسه پیشگیری از جعل اسناد رسمی باید از ناحیه دولت و هیات حاکمه به طورجدی پیگیری گردد و مسولین حکومتی با مطالعه دقیق و کارشناسانه انگیزه و علل جعل اسناد رسمی را مطالعه و با استفاده از نظرات اساتید و کارشناسان ذیربط راههای پیشگیری از آن را فراهم نمایند.
- ۵- مسئولین وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور با همفکری و ایجاد سازوکارهای قانونی و اصلاح آئین نامه و بخشنامه ها و درصورت لزوم دادن پیشنهادات لازم به مجلس شورای اسلامی جهت اصلاح قوانین و کاهش هزینه های نقل و انتقال اعم از مالیات و حق الثبت قدمهای اساسی بردارند و مانع از تخلفات و جرائم از جمله جعل اسناد گردند.

منابع

- امیرشاهی، منوچهر (۱۳۸۶). مبانی مدیریت اسناد، تهران، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- انتظار، محمد نقی (۱۳۵۵). « جعل، نقش کارشناسی برای اسناد » مهنامه شهربانی، مرداد، شماره ۴۹۱.
- بارانی، محمد (۱۳۹۸). جعل و تزویر در قانون و رویه قضایی ایران، چاپ اول، تهران، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه
- پیمانی، ضیاءالدین (۱۳۷۴). جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۸۸). ترمینولوژی حقوق، جلد ۱ و ۲، تهران، کتابخانه گنج دانش
- حسینی نژاد، حسینقلی (۱۳۸۷). «سند و ثبت سند» مجله کانون، سال ۴۴، دوره جدید، شماره ۱۳.
- حمید زاده اربابی، نجف؛ دیانتی، عبدالله (۱۳۹۳). «شیوه های نوین پیشگیری از جعل اسناد»، فصلنامه پژوهش های اطلاعاتی و جنایی، سال نهم، شماره اول.
- حمید زاده اربابی، نجف (۱۳۸۸). مقدمه ای بر جعل اسناد، تهران، کارآگاه.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷). لغت نامه دهخدا، چاپ دوم از دوره جدید، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- دیانتی، عبدالرسول (۱۳۸۴). « حجیت اسناد»، مجله دادرسی، شماره ۵۴
- روزنامه ایران (۱۳۸۲).، ۱۸ اردیبهشت، شماره ۲۴۵۷
- سالاری شهربابکی، میرزا مهدی (۱۳۹۱). تحلیل جرم جعل و تزویر، چاپ اول، تهران، جنگل جاودانه

- سلیمان پور، محمد (۱۳۹۳). جعل اسناد در حقوق ایران، چاپ چهارم، تهران، کتابخانه گنج دانش
- علامه حائری، علی (۱۳۵۱). بایگانی اسناد و مدارک اداری در روش تلفیق علمی بینا.
- کوشا، ارسلان (۱۳۷۸). مطالعه تطبیقی جرم جعل معنوی اسناد در حقوق جزای ایران و فرانسه. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق، تهران
- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۷). محشای قانون مجازات اسلامی، چاپ اول، تهران: مجد.
- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۶). حقوق جزای اختصاصی، چاپ سیزدهم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- _مرادی، رسول؛ محمدی، شهریار (۱۳۹۶). «طراحی سامانه احراز اصالت پلاک خودرو مبتنی بر پروتکل رمزنگاری»، فصلنامه پژوهشهای اطلاعاتی و جنایی، سال دوازدهم، شماره ۴
- معین، محمد (۱۳۸۳). فرهنگ فارسی، ج ۲. تهران، امیرکبیر.
- مقیمی، مهدی؛ رفعتی اصل، سید عزیز (۱۳۸۹) « پلیس و راهبردهای پیشگیری وضعی از جرم «فصلنامه نظامی اجتماعی، سال دوم، بهار و تابستان، شماره اول.
- میرمحمد صادقی، حسین (۱۳۸۰). جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
- نفیسی، علی اکبر (۱۳۱۸). فرهنگ نفیسی، ج ۱، تهران، خیام.
- نیازپور، امیرحسین (۱۳۸۲). «پیشگیری از بزهکاری در قانون اساسی و لایحه پیشگیری از وقوع جرم» مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۵.
- Grobosky, Peter, Technology, and Organized Crime, ,Asian Criminology, 2007.
- Merle, Roger et vitu, André Traitè de droit Criminal, 5ème édition (Paris:2008)
- Mahdian, Babak Stanislav Saic T., Detection of Copy–Move Forgery Using A Method based on Blur Moment Invariants, Elsevier, Forensic Science International, 2007.
- J. E. Mansion, M.A., London, Harper's New Standard French and English Dictionary, 1974.
- Brenne, Susan W., «Is there Such as Virtual Crime?», California Criminal Law Review, 2001.
- Gopi, E. S., Digital Image Forgery Detection Using Artificial Neural Network and Independent Component Analysis, Elsevire, Applied Mathematics and Computation